

Institut for Marxistisk Analyse

På Nørlund-mindekonferencen om marxisme i det 21. århundrede (se program i augustnummeret 2017 og omtale samt et par af indlæggene i novemberrnummeret) præsenteredes et nyt initiativ på den danske venstrefløj – et Institut for Marxistisk Analyse.

Af Reinout Bosch, medlem af IMAs bestyrelse

Et institut der laver marxistisk analyse. Der kunne sættes tre spørgsmålstejn i denne ellers korte sætning. Dette uagtet er det denne opgave, som et nystartet projekt har kastet sig ud i det sidste år.

Grundtanken er, at arbejderklassens partier og bevægelser med rette har travlt med den politiske kamp og derfor kun sjældent stopper op for at undersøge, analysere og perspektivere den samfundsmæssige udvikling, de er en del af. Samtidigt bliver universiteternes budgetter beskåret, og flere og flere undersøgelser bliver bundet op på konkrete donationer fra private aktører. Også her indsnævres rammerne for visionær tænkning. Begge udviklinger betyder, at der afsættes færre ressourcer til kritisk analyse.

Det efterlader en lang række opgaver, der indgår som en vigtig del af den politiske strategi for omdannelsen af samfundet. Den del af kampen, der handler om vores forståelse og om de begreber, der gør en sådan forståelse mulig, om det sprog vi bruger og dets betydning. Det er med andre ord den viden, der gør arbejderklassens politiske position erkendelig.

Samfundet og den økonomi det baserer sig på er under konstant udvikling. På trods af de mange ting der er blevet skrevet om nutidens kapitalisme, har vi stadig svært ved at forstå dens dynamikker og mekanikker – og endnu sværere ved at gribe aktivt ind i dem. Vi mangler med andre ord et overblik over vores socioøkonomiske system. Et mentalt billede af, hvordan individuelle og kollektive handlinger kan placeres i den globale økonomis ufattelige kompleksitet. Denne kompleksitet stiller os over for systemiske og abstrakte problemer – det kræver systemiske og abstrakte svar.

Stillet overfor »nødvendighedens politik« har Institut for Marxistisk Analyse sat sig opgaven at redefinere det mulige i et langtidsperspektiv. Det vil sige at vise, at der på længere sigt eksisterer bæredygtige alternativer til den nuværende udvikling. Institutets mål er at skabe dette og bevidst og fokuseret at ændre, hvad der politisk opfattes som sund fornuft. Opgaven er derfor at udvikle politiske argumenter, at bygge politiske løsninger og at udpege økonomiske faldgruber, der alle peger frem mod et nyt socioøkonomisk system.

Institut?

Venstrefløjen har gennem tiden kendt mange organiseringsformer. Fra den tidligste opsplittning mellem fagforening og parti

for halvandet hundrede år siden til oprettelsen af aviser, højskoler og facebookgrupper. Gennem klassekampens ebbe og flod er organiseringsformer opstået og gået under, men har i dag stadig et bredt udtryk. Så



Reinhout Bosch

hvorfors mener initiativtagerne, at der er brug for noget nyt?

I løbet af forrige år har initiativtagerne holdt en række møder med interesserede. Her er der blevet diskuteret med lektorer, studerende, aktivister og ansatte i de politiske partier. Hele vejen rundt er initiativet blevet mødt med velvilje, om end der har været substantiel uenighed om, hvad der i praksis ville være muligt. Dette spørgsmål har instituttet derfor det seneste halve år arbejdet på at begynde at besvare.

Det langsigtede mål er at skabe en institution, hvor arbejdet med at undersøge, analysere og perspektivere kan danne forbindelsesled til formidlingen til et bredere publikum. Et institut, der kan samordne og give retning til de mange spredte, usammenhængende og ofte selvmodsiggende analyser. Det er håbet at danne et forum for den marxistiske tænkings udvikling, videreformidling og brug, og dette skal informere og inspirere både deltagere og andre til effektiv politisk handlen.

I det kortere perspektiv er der gennem foråret blevet taget hul på en foredragsrække, der har berørt emner som truslen fra moderne fascisme, en frigørende pædagogik og forholdet mellem klasse, nation og stat. Foredragene er blevet afholdt på Københavns universitet og har trukket mellem tyve og tredive deltagere hver.

Marxisme?

Så langt så godt. For vi kan sagtens beskrive det vand, vi drukner i. Men hvad gør vi ved det? Institut for Marxistisk Analyse vil gennem sit virke påvirke den offentlige debat. Strategien går på to ben og ønsker både at intervenere i den offentlige debat, der foregår i etablerede medier og i parlamentariske organer, og uddanne et nyt lag af marxistiske tænkere med udgangspunkt i universitetsverdenen og den faglige og politiske venstrefløj. Af denne grund finder også efterårets planlagte foredrag sted inden for universitetets rammer.

Grundholdningen er, at heller ikke universitetsverdenen er isoleret. Det er ikke tilfældigt at ideer, der her opnår legitimitet, et årti efter sætter standarder i det omliggende samfund. Det er denne mekanisme, som instituttet vil udnytte. »Vi sætter det som vores mål at etablere marxismen som en vigtig del af den videnskabelige forskning og undervisning på landets universiteter og uddannelsesinstitutioner for herigennem at vende den offentlige diskussion til samfundets virkelige problemer,« udtaler Christian Gorm Hansen, der er initiativtager til instituttet, og fortsætter:

»Når instituttet i sit grundlag eksplicit gør opmærksom på sit marxistiske udgangspunkt, skyldes det behovet for et sammen-

hængende tankesystem. Vil vi skabe et kognitivt kort til forståelse af den socioøkonomiske kompleksitet, er dette en nødvendighed. På trods af vedvarende forsøg har intet tankesystem kunnet erstatte marxismen til dette formål. I stedet har et hav af forvirrede idealistiske strømninger taget dens plads.»

Ifølge initiativtagerne skyldes det, at det marxistiske tankesystem har manglet organisering til at forsvare det mod konstruktivismens, nationalismens og neoliberalismens fremvækst. Et manglende forsvar, der har betydet, at man mange steder anser marxismen for at være forældet. Langt ind i den politiske venstrefløj omtales marxismen som »halvfjerdser-retorik« af de personer, der ikke åbent tør tage opgøret med marxismen, men som til stadighed underminerer marxismens sprogbrug. Derved hindrer de brugen af den marxistiske analyse.

Når marxismen er brugbar som tankesystem, skyldes det, at det i modsætning til dets udfordrere ikke er en atomarisk beskrivelse af forskellige dele af samfundsformationen. I stedet kan det give en sammenhængende beskrivelse af kapitalismens mekanismer og dynamikker og har et udviklet begrebsapparat til at gøre dette.

Marxismen er brugbar – ikke fordi den er et altomfattende prisme, men fordi den er et nybrud i forhold til de borgerlige samfundsforståelser. Det er indforstået i den 6. Feuerbach-tese, at den aldrig kan være en statisk teori, men altid må tilpasse sig de mennesker, der er formet af det nuværende samfund. Instituttets mål er derfor ikke en reproduktion af tidligere tanker, men en udvikling af den marxistiske analyse på videnskabens grundlag, til at være tilpasset de nuværende forhold. Brugt på en sådan måde er marxismen mere relevant i dag end nogensinde.

Analyser?

Instituttet søger en bred videnskabelig diskussion, med accept af mange forskellige udgangspunkter. Inden for dets rammer eksisterer der derfor ikke én *rigtig* opfattelse af marxismen eller foretrukne strømninger inden for denne. I stedet ledes der i hver diskussion efter de bedste tilgange, der kan besvare de spørgsmål, som den nuværende situation stiller.

Instituttets mål er ikke oprettelsen af endnu en tænketank, hvor ligesindede ideer kan brydes. Det er initiativtagernes overbevisning, at marxismen udvikles bedst, hvor den bliver brugt – i partier og i folkelige bevægelser. Det er de folkelige bevægelser og arbejderklassens partier og institutioner, der er den samfundsforandrende kraft. Derfor er det instituttets mål at tilføre disse interesseorganisationer marxismens revolutionære perspektiver, for at de her kan omsættes i praksis. Det er derfor også disse, der skal være med til at lede instituttets arbejde i den retning, hvor der er mest behov for det.

Det behov, der er for analyser, må vise sig konkret i klassekampen. Derfor er der et behov for at samarbejde så tæt som muligt sammen med de forskellige partier og folkelige bevægelser.

Det er tydeligt, at der stadig er langt fra forårets foredragsrækker og til de omfattende videnskabelige analyser, der er behov for. Derfor opfordrer initiativtagerne alle, der måtte have interesse for projektet, til at tage kontakt, så flere kan blive involveret i dette arbejde.



Fra IMA's stiftende generalforsamling